

Rapport 2008:37

Arkeologisk utredning etapp 1

Boplats vid Hammarspången

RAÄ 307

Ällerstad 1:31

Drothems socken

Söderköpings kommun

Östergötlands län

Rickard Lindberg

Boplats vid Hammarspången

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Områdesbeskrivning	4
Syfte	4
Metod och dokumentation	4
Resultat och tolkning	4
Åtgärdsförslag	6
Referenser	6
Tekniska uppgifter	7

Ö S T E R G Ö T L A N D S L Ä N S M U S E U M
A V D E L N I N G E N F Ö R A R K E O L O G I

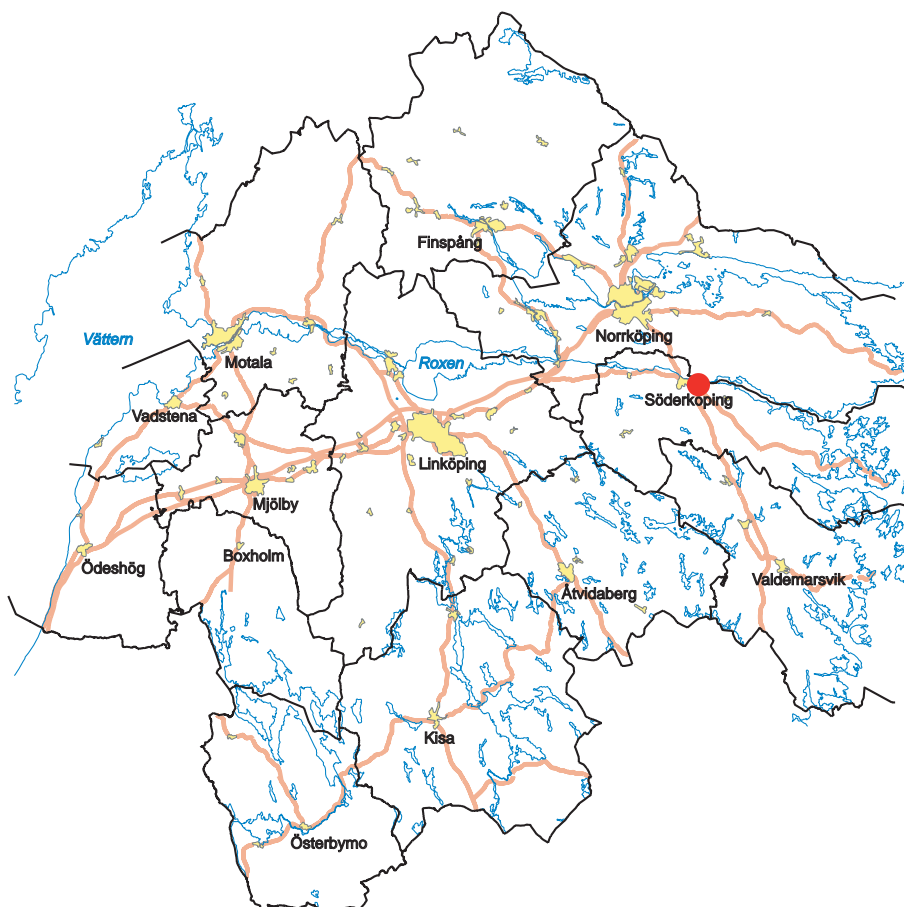
Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013 - 23 03 00 • Fax 013 - 12 90 70
info@ostergotlandslansmuseum.se • www.ostergotlandslansmuseum.se

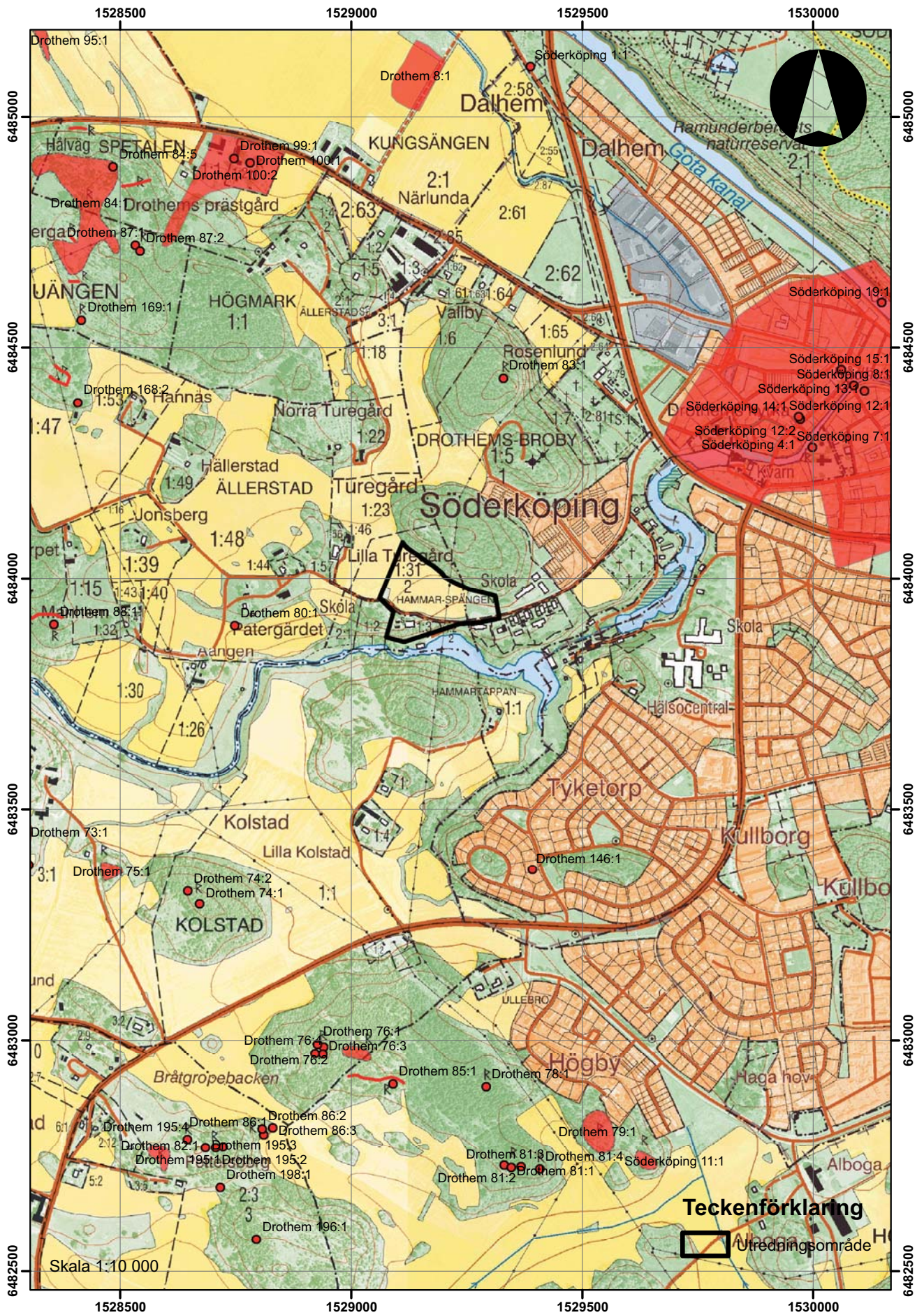
Sammanfattning

På uppdrag av Söderköpings kommun utförde Östergötlands länsmuseum 2008-03-04 en arkeologisk utredning etapp 1 inom Ällerstad 1:31 inför detaljplanearbete. Utredningsområde ligger i de västra delarna av Söderköpings utkant på en sydsluttning ovanför Storån. Området är 29 360 m² dvs. nästan 3 ha och utgörs idag till största del av åkermark.

Varken inom det aktuella området eller dess omedelbara närhet finns det några registrerade fornlämningar. Kart- och arkivstudierna utfördes översiktligt över området. Området bedöms utgöra ett, ur topografisk synvinkel, lämpligt boplatsläge. Vid besiktningen 2008-03-04 gjordes en ytinventering av åkermarken. Vid denna inventering påträffades tre flintavslag, en bit bränd flinta och två odefinierade möjliga flintor/hälleflintor. På åkern noterades även kvarts och skärvsten. Fynden indikerar en förhistorisk boplatz med trolig datering till stenålder alternativt bronsålder. Boplatzen har fått RAÄ-nummer 307 i Drothems socken.

Rickard Lindberg
Antikvarie

Figur 2. Utdrag ur digitala Fastighetskartan med undersökningsområdet markerat. Skala 1:10 000.

Inledning

På uppdrag av Söderköpings kommun utförde Östergötlands länsmuseum 2008-03-04 en arkeologisk utredning etapp 1 inom Ällerstad 1:31 inför detaljplanarbete. Avsikten med detaljplanen är att utöka Waldorfskolan och att anlägga nya småhustomter. Området är 29 360 m² dvs. nästan 3 ha och utgörs idag till största del av åkermark.

Utredningen utfördes efter beslut av länsstyrelsen i Östergötlands län. Uppdragsgivare var Söderköpings kommun vilka även svarade för de arkeologiska kostnaderna. Ansvarig för förundersökningen samt utformningen av rapporten var undertecknad.

Områdesbeskrivning

Exploateringsområdet ligger i de västra delarna av Söderköpings utkant på en sydslutning ovanför Storån. Från Storån höjer sig topografin kraftigt upp till en väg som löper genom området. Mellan Storån och vägen ligger idag Walldorfskolan. Norr om vägen övergår utredningsområdet i åkermark. Området vid Storån kallas Hammarspången och skall ha varit platsen för en kvarn (Franzén 1982). Utredningsområdet ligger inom den fornlämningsrika socknen Drothem. I Söderköpings direkta närhet finns dock färre fornlämningar registrerade.

I det omedelbara närområdet finns inga registrerade fornlämningar. De närmaste lämningarna är en stensättning (RAÄ 83 Drothem) ca 430 meter norr om detaljplanområdet och en fyndplats för en runsten (RAÄ 80 Drothem) ca 330 meter väster om området. Ca 500 meter nordöst om utredningsytan finns lämningar från det medeltida Söderköping (RAÄ 14 Söderköping). Inom RAÄ 14 har ett stort antal undersökningar utförts även under de senaste åren, bland annat i Kv Gästgivaren, kv Hertigen, Bredgränd m fl (Feldt och Ohlsén 2005 och Carlsson, C. i manus, m fl).

Under 2006 utfördes en utredning etapp 1 och 2 ca 170 meter väster om det nu aktuella utredningsområdet. Området bedömdes utgöra ett lämpligt läge för en förhistorisk boplat. Inget av arkeologiskt intresse framkom vid utredningen (Carlsson 2006).

Under hösten 1999 utfördes en arkeologisk utredning i Broby cirka 400 meter nordöst om det nu aktuella området vid ett liknande läge som det nu aktuella området. Vid utredningen 1999 framkom inget av arkeologiskt intresse (Carlsson, T. 2001).

Syfte

Syftet med den arkeologiska utredningen var att fastställa huruvida dold fornlämning kan komma att beröras av det planerade arbetet.

Utredningens resultat ska ligga till grund för länsstyrelsens fortsatta bedömning i ärendet samt utgöra underlagsmaterial i den fortsatta planeringsprocessen.

Metod och dokumentation

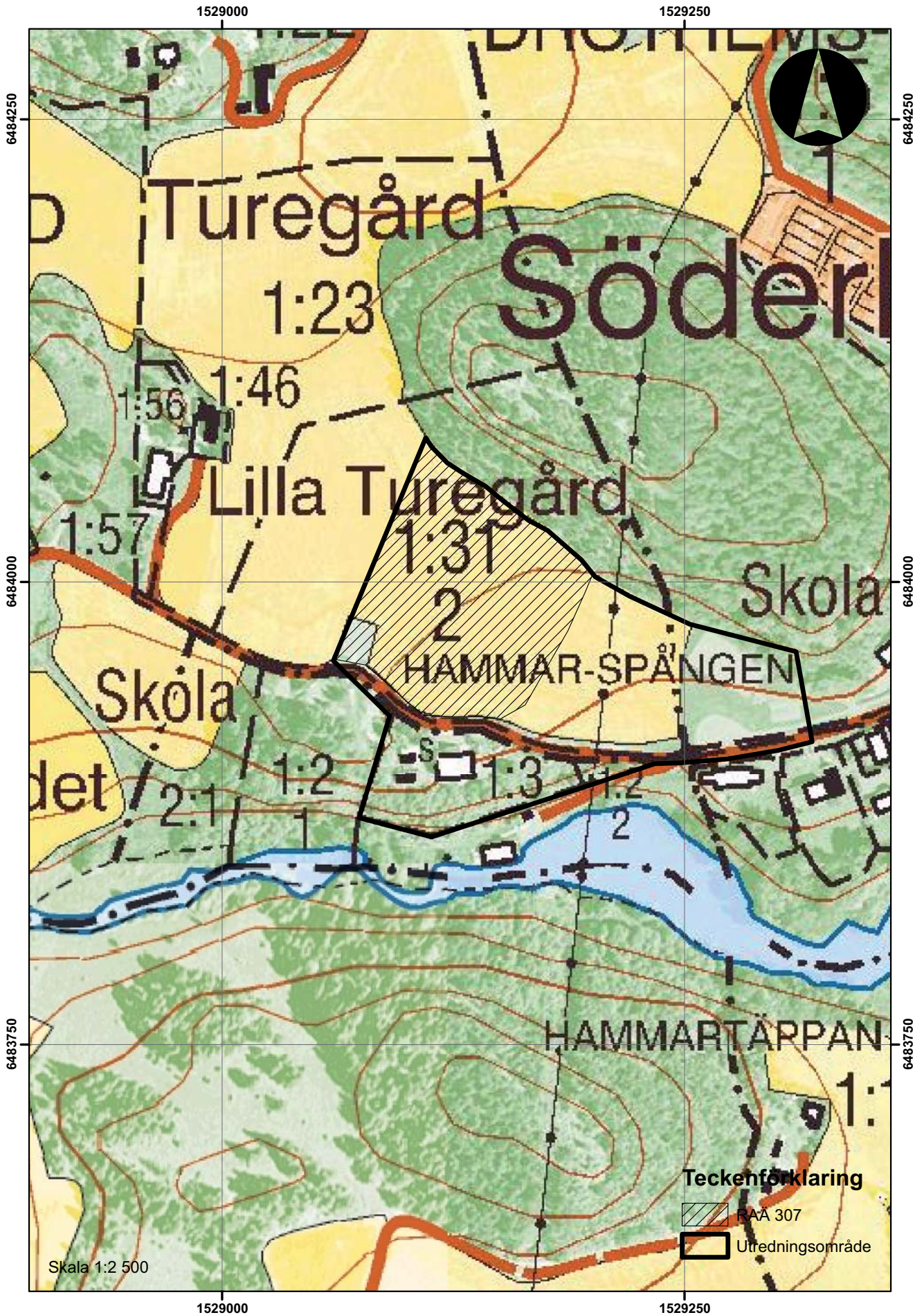
Den arkeologiska utredningen bestod av besiktning i fält samt kart- och arkivstudier. Kartstudierna, med tyngdpunkt på äldre kartmaterial, syftade till att ge en bra kulturhistorisk bakgrundsbild av landskapet. En arkivgenomgång av Östergötlands Länsmuseum topografiska arkiv och Fornminnesregistret/FMIS kom att genomföras.

Då större delen av utredningsområdet ligger i åkermark bedömde undertecknad att en regelrätt specialinventering inte var motiverad. Besiktningen syftade till att utröna om det inom det aktuella området fanns några lämpliga boplatlägen samt en översiktlig ytinventering av åkermarken. Dokumentationen bestod av beskrivning av den påträffade fornlämningen.

Resultat och tolkning

I kart- och arkivhandlingar beskrivs att det vid Hammarspången skall det har legat en kvarn. Ortnamnet antyder att det även skulle kunna röra sig om en hammare. En magasinbyggnad som skall ha hört till kvarnen revs så sent som på 1990-talet (Östergötlands läns museums topografiska arkiv, Drothems socken). På den häradsekonomiska kartan från 1868-77 är en kvarn markerad, även ett par andra byggnader finns vid ån. På en karta över Gäddestad och Ällerstad från 1860 är området söder om vägen och ovan kvarnläget benämnd som V. Husbys fattigkassas jord. Här skall senare även ett ålderdomshem ha legat.

Äldre kartmaterial än 1860 har inte varit möjligt att studera då det aktuella området inte finns med på vare sig laga- eller storskiftes kartor för Ällerstad. På både stor- och lagaskifteskartorna över Ällerstad och storskifteskartan för angränsande Broby verkar det som om det nu aktuella området då låg under Turegården. Inga skifteskartor för Turegården finns dock i arkivsök hos Lantmäteriet. Turegård består idag av tre gårdar och ligger nordväst om utredningsområdet. Turegården finns inte med på den ovan nämnda

Figur 3 Utredningsområdet med RAÄ 307 markerat. Skala 1:2 500

häradsekonomiskakartan från andra hälften av 1800-talet. Något händer troligen i ägo förhållandena under 17-1800-talen i området. För att utreda dessa förhållanden närmare krävs en utförligare kart- och arkivstudie.

Vid besiktningen 2008-03-04 utfördes en ytinventering av åkermarken. Vid denna inventering påträffades tre flintavslag, en bit bränd flinta och två odefinierade möjliga flintor/hälleflintor. På åkern noterades även kvarts och skärvsten. Fynden indikerar en förhistorisk boplatz med trolig datering till stenålder alternativt bronsålder, ca 150 x 150 m stor (NO-SV). Boplatsen har fått beteckningen RAÄ 307 i Drothems socken. Avgränsningen av boplatsen är i detta skede endast utifrån de topografiskt möjliga förutsättningar. För att mer exakt avgränsa fornlämningen krävs vidare arkeologiska åtgärder.

Åtgärdsförslag

Undertecknad bedömer att vidare arkeologiska åtgärder är nödvändiga inom området innan en exploatering kan ske.

Referenser

Arkiv

Informationssystemet om fornminnen (FMIS)

Östergötlands läns museums topografiska arkiv.
Drothems socken.

Kartor

Ekonomisk kartan. 1946. Rakid J133-8G6f48. Bladnamn: Drothem

Häradsekonomiska kartan. 1868-77. Rakid: J112-56-21. Bladnamn: Söderköping

Karta över Gäddestad och Ällerstad. 1860. Akt FR 05-DRO-183

Lagaskiftes karta över Ällerstad. 1847. Akt FR 05-DRO-152

Storskifte Broby. 1770. Akt LMS D18-16:1

Storskifte Gäddestad och Ällerstad. 1764. Akt LMS D18-38:2

Tryckta källor

Carlsson, C. (I manus). Arkeologisk förundersökning. Bredgränd, Söderköpings stad och kommun. Östergötlands län. Östergötlands Länsmuseum.

Carlsson, T. 2001. Arkeologisk utredning. *Sökschakt inför nya bostäder i Broby, Söderköping*. Söderköping, Broby 101, Drothems socken, Söderköpings kommun. Rapport UV ÖST 2001:2.

Feldt, A-C och Ohlsén, M. 2005. Arkeologisk förundersökning. *På vikingatida grund i kv Hertigen 3*. RAÄ 14. Söderköpings stad och kommun. Östergötland. Östergötlands länsmuseum. Rapport 2005:32.

Franzén, G. 1982. *Ortnamn i Östergötland*. Stockholm

Karlsson, E. Arkeologisk utredning etapp 1 och 2. *Invid Drothems kyrkogård. Drothem-Broby 1:8*. Söderköpings stad och kommun. Östergötlands län. Östergötlands Länsmuseum. Rapport 2007:28.

Tekniska uppgifter

Lokal	Ällerstad 1:31
Socken	Drothem
Kommun	Söderköping
Län och landskap	Östergötland
Fornlämning	RAÄ 307
Ekonomiskt kartans blad	086 65 (8G 6f Drothem)
Koordinater	X 6484078—6483863 Y 1529312—1529059
Koordinatsystem	RT 90 2,5 gon V
Typ av undersökning	Arkeologisk utredning etapp 1
Länsstyrelsens handläggare	Annika Toll
Länsstyrelsens dnr	431-1189-08
Länsmuseets dnr	39/08
Länsmuseets projektnummer	530762
Uppdragsgivare	Söderköpings kommun
Kostnadsansvarig	Söderköpings kommun
Projektledare	Rickard Lindberg
Fältarbetstid	2008-03-04
Fynd	C 4387. Fynden förvaras på Östergötlands läns- museum i väntan på fyndfördelning.
Foto	Nej
Analyser	Nej
Grafik	Rickard Lindberg
Renritning	-
Grafisk form	Johan Levin
Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands länsmuseum.	
Ur allmänt kartmaterial	© Lantmäteriverket. Ärende nr MS2006/02241
ISSN 1403-9273	Rapport 2008:37 © Östergötlands länsmuseum

På uppdrag av Söderköpings kommun utförde Östergötlands länsmuseum 2008-03-04 en arkeologisk utredning etapp 1 inom Ällerstad 1:31 inför detaljplanearbete.

Vid ytinventering påträffades tre flintavslag, en bit bränd flinta och två odefinierade möjliga flintor/hälleflintor. På åkern noterades även kvarts och skärvsten. Fynden indikerar en förhistorisk boplats med trolig datering till stenålder alternativt bronsålder. Boplatsen har fått RAÄ-nummer 307 i Drothems socken.